

Išgirstas žodis „korsarės“ gali netyčiom pažadinti gana nesmagių prisiminimų apie senokai nublankusią sarsuelą¹, kurio atlikėjos, akivaizdžiai namų tarnaitės, vaizduoja pirates, šokančias ant aiškiai dažyto kartono bangų. Ir vis dėlto korsarės egzistavo – moterys, išmanančios jūreivystės reikalus, mokančios sutramdyti laukines įgulas, persekioti ir plėšti krovinius laivus. Viena iš jų buvo Merė Ryd, kartą

¹ Sarsuela (isp. *zarzuela*) – ispanų tautinis muzikinis dramatis žanras, artimas operetei, kuriame choriniai, soliniai numeriai kaitaliojami su šnekamaisiais dialogais ir šokiais.

paskelbusi, kad pirato amatas – ne kiekvieno nosiai ir jei nori oriai juo verstis, turi būti toks kaip ji – narsios širdies žmogus. Karjeros pradžioje, kuomet ji dar nebuvo kapitone, jos mylimąjį įžeidė kažkuris iš abordažo galvažudžių. Merė iškvietė jį dvikovon ir pagal senovinį Vest Indijos salų paprotį kovėsi su ginklu abiejose rankose; kairėje – gremzdžiškas ir nepatikimas titnaginis pistoletas, dešinėje – ištikimas kardas. Pistoletas užsikirto, bet kardas pateisino savo vardą... Apie 1720 metus Merės Ryd avantiūrišką karjerą nutraukė ispaniškos kartuvės Santjago de la Vegoje (Jamaika).

Kita šių jūrų piratė buvo Anė Boni, įspūdinga airė aukšta krūtine ir ugniniais plaukais, nekart rizikavusi savo kūnu per abordažą. Kovojusi kartu su Mere Ryd, kartu su ja ir buvo pakarta. Jos mylimojo, kapitono Džono Rekeito kaklą taip pat ir ten pat užveržė kilpa. Anė su panieka ir kartėliu jam kone pažodžiui pakartojo Aišos žodžius, kadaise ištartus Boabdilui¹: „Jei būtum kovęsis kaip vyras, tai tavęs čia nekartų kaip šuns.“

¹ Boabdilas – suispanintas paskutinio Granados valdytojo Abu 'Abdallah Muhammad XII (apie 1460–apie 1533) vardas. Apie Granados užkariavimą, jo pasidavimą ir jo motinos Aišos žodžius pasakojama pirmojoje ispanų rašytojo Ginés Pérez de Hita (1544–1619) veikalo *Granados pilietinių karų istorijos (Historia de las guerras civiles de Granada, 1595, 1619)* dalyje.

Dar viena, bet laimingesnė ir ilgiau gyvenusi piratė savo laivais raižė Azijos vandenį – nuo Geltonosios jūros iki upių Anamo¹ pasienyje. Aš kalbu apie karų užgrūdintą našlę Čing.

Mokymosi metai

Apie 1797 metus daugelio šios jūros piratų eskadrų savininkai įsteigė sindikatą ir jo admiralu paskyrė tokį Čingą, patyrusį ir teisingą žmogų. Jis taip aršiai ir uoliai siaubė pakrantes, kad nuskriausti gyventojai dovanomis ir ašaromis ėmė melsti imperatoriaus pagalbos. Jų verksmingi skundai buvo išgirsti – jiems buvo įsakyta sudeginti savo kaimus, pamiršti žvejo verslą, persikelti krašto gilumon ir ten išmokti naujo jiems nežinomo amato, kuris vadinasi žemės ūkiu. Žvejai taip ir padarė, ir nieko nepėšusius grobikus pasitiko apleistos pakrantės. Todėl jiems teko plėšikauti atviroje jūroje, o toks dalykas imperijai kenkė dar labiau, nes rimtai kentėjo prekyba. Ilgai negalvojusi, imperatoriaus vyriausybė liepė ankstesniems žvejams mesti plūgą bei jaučius ir vėl sėsti prie irklų ir tinklų. Bet šie, atmindami ankstesnį siaubą,

¹ Anamas – bendras istorinis viso Vietnamo pavadinimas.

sukilo ir valdžia griebėsi kito sprendimo: paskyrė admiralą Čingą vyriausiuoju imperatoriškojo žirgyno arklininku. Čingas neatsispyrė pagundai. Laivų savininkai tai sužinojo pačiu laiku ir jų teisėta rūstybė išsiliejo prašmatnia puota, per kurią jam atnešė užnuodytų vikšrų, išvirtų su ryžiais. Smagurystė buvo pražūtinga – buvęs admiras ir naujai iškeptas arklininkas atidavė savo dvasią jūros dievybėms. Našlė, sukrėsta dvigubos išdavystės, sukvieta piratus, atskleidė jiems visą šio reikalo klastą, paragino atmesti melagingą imperatoriaus malonę ir nebetarnauti nedėkingiems ir nuodamėgiams savininkams. Ji pasiūlė jiems piratauti savo jėgomis ir išsirinkti naują admiralą. Jie išrinko ją – prakaulę moteriškę mieguistomis akimis ir su dantų ėduonies šypsena.

Jai ramiai paliepus, visi laivai išplaukė į jūrą pasitikti pavojų ir audrų.

Vadovavimas

Po to trylika metų vyko metodiški plėšimai. Flotilę sudarė šešios eskadros su skirtingų spalvų vėliavomis: raudona, geltona, žalia, juoda, purpurine ir kapitono laivo vėliava,

kurioje rangėsi išpiešta gyvatė. Kapitonai vadinosi Paukštis ir Akmuo, Rytinių Vandenų Rykštė, Įgulos Brangenybė, Žuvingoji Banga ir Dangiškoji Saulė. Našlės asmeniškai parengtas taisyklių sąvadas buvo neatšaukiamai griežtas, o tikslus ir glaustas stilius neturi jokių išsivadėjusių retorinių gražbylyscijų, suteikiančių biurokratinei kinų raštvedybai komišškai išpūstos didybės, kurios kelis bauginančius pavyzdžius pateiksime vėliau. Cituoju keletą našlės sąvado straipsnių:

„Visas iš priešų laivų iškrautas turtas turi būti perkeltas į sandėlį ir ten užregistruotas. Tegu tenai kiekvienas piratas gautų jam priklausantį penktadalį turto; kitkas lieka sandėlyje. Už įsakymo pažeidimą baudžiama mirtimi.

Piratui, palikusiam postą be specialaus leidimo, skiriama bausmė – viešai perduriamos ausys. Už pakartotinį įstatymo pažeidimą baudžiama mirtimi.

Draudžiama prekiauti ant denio kaimuose pagrobtoomis moterimis; prekyba visada vykdoma laivo triume ir su asmens, atsakingo už krovinį, leidimu. Už įstatymo pažeidimą baudžiama mirtimi.“

Iš belaisvių gauti parodymai liudija, kad piratų maisto davinį daugiausia sudarė džiovėšiai, riebios, nupenėtos žiurkės,

virti ryžiai ir kad kautynių dienomis jie gerdavo svaigalus, sumaišytus su paraku. Laisvą laiką jie leisdavo pliekdami žymėtomis kortomis ir netikrais kauliukais, prie stačiakampės *fan-tano*¹ lentos ir dubens ar su svaigia opiumo pypkute ir spingsule. Kovoti jie mėgo su kardais abiejose rankose. Prieš abordažą skruostikaulius ir kūną apšlakstydavo česnakų antpilu; jie tikėjo, kad jis kaip talismanas saugo juos nuo geliančių kulkų.

Įgulos nariai keliaudavo su žmonomis, o kapitonas – su penkių ar šešių žmonių haremu; po kiekvienos pergalės haremas atsinaujindavo.

Kalba Dziačingas², jaunasis imperatorius

1809 metų viduryje imperatorius paskelbė potvarkį. Aš pacituosiu jo pirmą ir paskutinę dalis. Daugelis peikia jo stilių:

¹ Fan-tan, arba Fantan (kinų 番攤; pinyin: fāntān, pažodžiui „pakartotas padalijimas“) – kinų azartinis žaidimas, iš dalies primenantis ruletę.

² Imperatorius Dziačingas (kinų 嘉慶帝, pinyin: Jiāqìng Dì, 1760–1820) – Kinijos Čingų dinastijos imperatorius, valdęs šalį 1796–1820 m.

„Žmonės pragaištingi ir žalingi; žmonės, trypiantys duoną; žmonės, nesiklausantys mokesčių rinkėjų ir našlaičių balso; žmonės, kurių apatiniai drabužiai išsiuvinėti fenikso ir drakono¹ atvaizdais; žmonės, neigiantys spausdintų knygų tiesą; žmonės, liejantys ašaras, kai žvelgia Šiaurėn, – šie žmonės yra mūsų upių kloties ir ilgaamžės mūsų jūrų rimties drumstėjai. Jų nepatikimos ir trapios laivės dieną ir naktį grumiasi su audromis. Jų širdys piktavalės: jie nėra ir niekada nebuvo tikri jūrų keliautojo draugai. Nė nemanydami jam padėti, jie kuo pikčiausiai jį užpuola ir nusitempia į netektį, pražūtį ir mirtį. Jie griaua prigimtinę pasaulio tvarką, todėl upės išsilieja iš krantų, pakrantės skęsta vandeny, vaikai atsisuka prieš tėvus, o lietaus ir sausros ciklai pasikeičia...

...Ir todėl, admirole Kvo-langai, liepiu tau bausti kaltuosius. Nepamiršk, kad tik sostas turi teisę atleisti ir teikti malonę, todėl būtų pernelyg įžūlu, jei pavaldinys sumanytų sau priskirti šią teisę. Būk rūstus, būk teisingas, būk paklusnus, būk pergalingas.“

¹ Kinų mitologijoje feniksas ir drakonas (kartu su vienaragiu ir vėžliu) laikomi šventais gyvūnais ir dieviškaisiais keturių pasaulio kryptių, metų laikų, spalvų ir pradmenų simboliais.

Laki užuomina į trapias laives, žinoma, buvo melaginga. Tiesiog imperatoriui reikėjo padrąsinti Kvo-lango karius. Po devyniasdešimties dienų našlės Čing pajėgos susidūrė su Paskliautės imperijos kariauna. Kone tūkstantis laivų kovojo nuo ryto aušros iki vakaro žaros. Mūšį sumišai lydėjo varpų, būgnų, patrankų šūvių, keiksmų, gongų ir pranašysčių garsai. Imperijos kariauna pralaimėjo, taip ir negavusi progos parodyti uždraustą gailestingumą ar siūlytą rūstumą. Kvo-langas pagerbė protėvių tradiciją, kurią mūsų nugalėti generolai yra linkę pamiršti, – nusižudė.

Siaubo apimtos pakrantės

Ir tuomet šeši šimtai karo džonkų ir keturiasdešimt tūkstančių pergalingų išdidžiosios našlės piratų užplūdo Sidziango upės žiotis, po kairei ir po dešinei gausindami gaisrus, šiurpias linksmybes ir našlaičius. Ištisi kaimai buvo sulyginti su žeme. Vien tik viename iš jų belaisvių skaičius viršijo tūkstantį. Šimtą dvidešimt moterų, ieškojusių klaidaus nendrynų ir gretimų ryžių laukų prieglobsčio, išdavė netylantis vaiko verksmas; vėliau jas pardavė Makao mieste. Žinia apie karčias ašaras ir gedinčias grobikų aukas, nors

ir iš toli, pasiekė Dziačingo, Dangaus Sūnaus, ausis. Kai kurie istorikai teigia, kad tai jį nuliūdino mažiau nei baudžiamosios ekspedicijos sutriuškinimas. Šiaip ar taip, jis surengė antrąją, bauginančią savo vėliavų, jūreivių, kareivių, ginkluotės, atsargų, astrologų ir pranašautojų gausybe. Jai vadovauti šįsyk teko Ting-kvėjui. Slogi galybė laivų įplaukė į Sidziango deltą ir užtvėrė kelią piratų eskadrai. Našlė pasirošė mūšiu. Ji žinojo, kad mūšis bus sunkus, negirdėtai sunkus, kone beviltiškas, nes plėšimų ir dykinėjimo naktys ir mėnesiai ištvirkino žmones. Bet mūšio vis nebuvo. Saulė lėtai kildavo ir leisdavosi už siūruojančių nendrių. Žmonės ir ginklai lūkuriavo. Pokaitis vis labiau vargino, pogulis tįso begalybėn.

Drakonas ir lapė

Ir vis dėlto kas vakaras iš imperijos eskadros laivų kilo tingūs sparnuotų drakonų būriai ir atsargiai tūpė ant vandens ir ant priešų laivų denių. Šie lengvi žaisliukai iš nendrių ir popieriaus priminė aitvarus, o jų sidabrinis ar raudonus šonus dengė tie patys ženklai. Našlė su nerimu stebėjo šiuos vis atskriejančius meteorus, įžvelgdama juose ilgą

ir vingrią istoriją apie drakoną, kuris visados globoja lapę, tegu ir amžinai nedėkingą ir nuolat krečiančią išdaigas. Danguje sudelčėjo mėnulis, o figūrėlės iš nendrių ir popieriaus kas vakaras sekė tą pačią istoriją su beveik nepastebimais nukrypimais. Našlė liūdėjo ir mąstė. Kada mėnuo papildėjo danguje ir rusvame vandenyje, istorija, regis, pasibaigė. Niekas negalėjo numatyti, ar begalinė malonė, ar begalinė rūstybė kris ant lapės galvos, tačiau neišvengiama pabaiga artėjo. Našlė tai suprato. Ji nusviedė abu kardus į upę, priklaupė, įlipusi į valtį, ir liepė vyrams irkluoti imperatoriškojo laivo link.

Vakarėjo, danguje visur pleveno drakonai – šįsyk geltoni. Lipdama į laivą, našlė trumpai sukuždėjo: „Lapė eina prisiglaust po drakono sparnu.“

Apoteozė

Metraštininkai praneša, kad lapė pelnė atleidimą ir savo ilgą senatvę skyrė opiumo prekybai. Ji liovėsi būti našle ir pasivadino kitu vardu, kuris išvertus iš kinų reiškė „Tikrojo mokymo spindesį“.

„Nuo tos dienos (rašo vienas istorikas) visi laivai atgavo ramybę. Keturios jūros ir nesuskaičiuojamos upės tapo patikimais ir saugiais keliais.

Valstiečiai pardavė ginklus ir nusipirko jaučių laukams arti. Jie atnašavo aukas, kalbėjo maldas kalnų viršūnėse, o dienomis džiūgaudami dainavo dainas už savo širmų.“